

Pia Kauma kok

Kirjallinen kysymys joustavien etäyhteyksien hyödyntämisestä opetussuunnitelmaan kuuluvien vieraiden kielten opettamisessa perusopetuksessa

Eduskunnan puhemiehelle

Englannin kieli on noussut entistäkin vahvempaan asemaan Suomessa opiskeltavien kielten joukossa, mutta samaan aikaan muiden kielten osaaminen on heikentynyt jo pitkään. Peruskoulun pakollisten kieliopintojen eli kotimaisten kielten ja yhden vieraan kielen (yleensä englanti) lisäksi oppilaiden on mahdollista opiskella valinnaisia kieliä eli A2- tai B2-kieliä (pitkä ja keskipitkä oppimäärä). Valitettavasti valinnaisten kielten suosio on vähentynyt Suomessa jo pitkään. Opetushallinnon tilastojen mukaan yläasteikäisiä B2-tason opiskelijoita oli lukuvuonna 2019—2020 vielä 17 913, mutta lukuvuonna 2024—2025 enää 14 625. Oppilasmäärät ovat siis laskeneet yli 3 000:lla viidessä vuodessa.

Syyt kielten opiskelun vähenemisen taustalla ovat moninaiset. Pienenivät ikäluokat ja tiukentunut taloustilanne tekevät monipuolisen kieltenopetuksen tarjoamisen perusteella yhä hankalammaksi varsinkin niille kouluille, joissa lapsimäärä vähenee. Ongelma korostuu erityisesti haja-asutusalueilla, joilla koulut ovat usein pienempiä. Yhä enenevässä määrin riittävän kokoisten kieliryhmien muodostaminen on haasteellista myös pääkaupunkiseudulla. Vapaavalintaisten kielten opiskelun vähäisyyteen voi vaikuttaa myös korkeakoulujen todistusvalinnan pisteytysjärjestelmä, jossa matematiikkaa ja luonnontieteellisiä aineita painotetaan usein keskimäärin kieliopintoja enemmän.

Vähentynyt ja valikoimaltaan supistunut kielten opiskelu heijastuu myös kielitieteiden opiskelun suosioon korkeakoulutuksessa. Vuonna 2014 kielten tutkinto-opiskelijoita oli yhteensä 10 725. Vastaava luku vuonna 2024 oli enää 7 832.

Jotta kielten opiskelun vähenemisen kierre aina perustasolta korkeakouluihin saataisiin katkeamaan, olisi tärkeää aloittaa kielten opiskelu jo varhaiskasvatasiässä ja lisätä vieraiden kielten opiskelua peruskoulussa. Tärkeää on, että kieltenopetukseen on riittävät resurssit ja että kielitarjonta on monipuolista jo varhaisessa vaiheessa. Yksi keino tehokkaampaan kieltenopetukseen olisi mahdollistaa vieraiden kielten opetuksen antaminen etäyhteyksin peruskouluissa nykyistä laajemmin ja vapaammin. Tämä mahdollistaisi opetuksen toteuttamisen usean koulun yhteistyönä, jolloin pienemmissäkin kouluissa pystyttäisiin tarjoamaan harvinaisempien vieraiden kielten opetusta niistä kiinnostuneille oppilaille.

Kirjallinen kysymys KK 408/2025 vp

Opetussuunnitelman mukaisten vieraiden kielten etäopetus usean koulun yhteistyönä on jo nykyisellään mahdollista, mikäli yksittäisestä koulusta ei löydy riittävästi kielen valinnoita oppilaita opetusryhmän muodostamiseksi. Järjestely ei kuitenkaan ole aina käytännössä toimiva, sillä oppilaan tulee osallistua opetukseen koulun henkilökunnan valvomana, jolloin opetusta on käytännössä pakko antaa koulun tiloissa. Kouluilla ei läheskään aina ole tähän tarkoitukseen riittäviä resursseja.

Lakia tulisi muuttaa siten, että mahdollistetaan perusopetukseen kuuluvien vieraiden kielten opetuksen tarjoaminen ilman, että koulun henkilökunnan tulisi erikseen valvoa opetustapahtumaa. Opetukseen pystyisi osallistumaan esimerkiksi huoltajan valvomana tai huoltajan suostumuksella ilman valvontaa kotoa käsin. Tämä tekisi opetuksesta joustavampaa ja vapauttaisi opettajia ja koulun henkilökuntaa etäopetuksen valvonnasta. Etäopetuksen mahdollistaminen nykyistä vapaammin antaisi kunnille ja oppilaitokselle enemmän mahdollisuuksia järjestää opetus juuri sellaisella tavalla, joka parhaiten palvelee kyseisen koulun ja alueen oppilaita. Erityisen hyvin kielten etäopetus soveltuisi yläasteikäisille, jotka jo muutoinkin toimivat opinnoissaan ala-asteikäisiä itsenäisemmin. Tilojen ja valvonnan järjestäminen etäopetukselle on usein tarpeetonta, sillä vapaaehtoisesti vieraita kieliä opiskelevat ovat tyypillisesti motivoituneita ja osallistuvat opetukseen mielellään, jos kieliopinnot vain ajankäytöllisesti saa sovitettua osaksi muita opintoja ja heitä siihen riittävästi ohjeistetaan.

Monipuolinen kieli- ja kulttuuriosaaminen tunnistetaan julkisessa keskustelussa elinehdoksi Suomen kaltaiselle pienelle kansantaloudelle. Kansainvälinen elinkeinoelämä ja yhteisö tarvitsevat englantia laajemman kielivalikoiman omaavia kieliosaajia. Suomen on myös kyettävä valvomaan etuaan monikansallisissa päätöksentekoeleimissä, kuten Euroopan unionissa. Monipuolinen kielitaito on erityisen tärkeää, sillä EU-instituutioiden huippuvirat täytetään usein henkilöillä, jotka taitavat englannin lisäksi ranskaa, saksaa, italiaa tai espanjaa.

Kielten opiskelun jatkuva väheneminen on Suomen kaltaiselle pienten kieliryhmien maalle huolestuttava ilmiö, joka on jo johtanut suomalaisten kielivarannon supistumiseen. Tulevaisuuden osaajien kielitaito rakentuu monipuoliselle kielitarjonnalle peruskoulusta alkaen. Suomalaisten lasten ja nuorten kielitaidon monipuolistaminen vaatii useita toimenpiteitä ja rahallisia satsauksia. Oppilasmäärien vähentyessä ja opetukseen käytettävien resurssien tiukentuessa on koululaitokselle annettava mahdollisuus hyödyntää uudenlaisia oppimisen työkaluja, joista yksi keskeisimmistä on etäyhteyksin annettava opetus.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Onko hallitus valmis mahdollistamaan perusopetukseen kuuluvien kielten etäopetuksen niin, että opetuksen valvontaa joustavoitetaan, ja

missä vaiheessa meneillään olevaa eduskuntakautta hallituksella on mahdollisuus tuoda lakiesitys eduskunnalle?

Kirjallinen kysymys KK 408/2025 vp

Helsingissä 21.11.2025

Pia Kauma kok